

NSVL RAHANDUSMINISTEERIUM
ÕPPEASUTUSTE VALITSUS

Z. ITKIN

MITTEKAUBALISTELT OPERATSIOONIDELT
VÕETAV MAKS
JA
ETENDUSMAKS

NSVL RAHANDUSMINISTEERIUMI ÕPPEASUTUSTE
VALITSUSE POOLT LUBATUD ÕPPERAAMATUNA
NSVL RAHANDUSMINISTEERIUMI SÜSTEEMI
KURSUSTELE JA TEHNIKUMIDELE

TÖLKINUD
E. JUUSE

RK „RAKENDUSTRÜKISTE KIRJASTUS“
TALLINN, 1947

I. MAKS MITTEKAUBALISTELT OPERATSIOONIDELT

Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu tekkimine ja olemus

Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetav maks on oma sisult käibemaksu teisend. Selle maksu võtmisel, samuti nagu käibemaksugi puhul, maksustatakse üldsissetulek (käive). Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu iseärasused on tingitud sellest, et nende operatsioonide puhul kauba müügi moment puudub, sisuliselt kaubalist käivet ei ole ja leiab aset ainult tellijale teenuste osutamine või tellija materjalist vastavate tööde täitmine (näiteks remontimine, parandamine, õmblemine, ümbertegemine, transport, värvimine jne.). Rüklike ja kooperatiivsete ettevõtete mittekaubalistel operatsioonid sisaldavad peaaesjalikult operatsioone, mis on arvestatud töötajate mitmesuguste olustikuliste vajaduste rahuldamiseks, ja nad on äärmiselt mitmekesised.

Kuni 1930. a. maksureformini mittekaubalistelt operatsioonidelt võetavat maksu iseseisva maksuna ei olnud. Ka 1930. a. 2. septembri maksureform ei näinud ette maksete laekumisi eelarvesse mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu kujul riiklikelt, kooperatiivsetelt ettevõtetelt ja ühiskondlike organisatsioonide ettevõtetelt, mis tegelesid elanikkonnale teenuste osutamise alal.

Ettevõtted, kes tegelesid mittekaubalistel operatsioonidega, olid kuni mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu seaduse andmiseni tööndusmaksu ja kasumist eraldamiste või tulumaksu (tsentraliseeritud) maksjad ühenduse (juhatuse) asukoha järgi. Seoses sellega ei kontrollitud küllaldaselt kohalike rahandusorganite poolt antud ühenduse (juhatuse) koosseisu kuuluvaid operatiiv-ühikuid. Kohalike töörahva saadikute nõukogude tähelepanu suurendamiseks elanikkonna olustikulise teenindamise küsimustele, ühiskonnastatud sektori ettevõtete mittekaubalistelt käivetelt maksete eelarvesse laekumiste kiirendamiseks ja rahandusorganite kontrolli tõhustamiseks nende ettevõtete tegevuse üle kehtestati Kesktäitevkomitee ja NSVL Rahvakomissaride Nõukogu 1931. a. 3. augusti määrusega «Ühiskonnastatud sektori ettevõtete mittekaubalistel operatsioonide maksustamisest» alates 1. juulist 1931 maks mittekaubalistelt operatsioonidelt.

ETK ja NSVL RKN 1931. a. 3. augusti määruse rakendamiseks anti NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi poolt 4. septembril 1931 juhend, mis kehtis 14. juunini 1941.

Sellega seoses, et sellesse juhendisse oli aastate jooksul võetud hulk parandusi ja muudatusi, kusjuures oluliselt muutus ka mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu maksjate koosseis, ja rida soodustusi, mis olid antud NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi poolt mõnede operatsioonide alal, kaotasid oma tähenduse, andis NSVL Rahanduse RK 14. juunil 1941 uue juhendi «Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu arvutamise ja tasumise korrast», mis on rajatud samale 1931. a. 3. augusti seadusele.

Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu laekumiste kasvamine

Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetav maks on riiklik maks, mis laekub täielikult kohalikku eelarvesse. See asjaolu on üheks ajendiks olustikulise teenindamise ja elanikkonnale teenuste osutamise ettevõtete arendamiseks ja laiendamiseks töörahva saadikute nõukogude poolt. Selliste ettevõtete võrgu pidevast kasvust annab tunnistust mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu laekumise tabel NSV Liidus 1931—1940. a. eest.

1931. a. II poolaasta eest laekus	29.222	tuh. rubla		
1932. a. eest	134.092	„	„	
1933. a. „	160.765	„	„	
1934. a. „	207.219	„	„	
1935. a. „	242.468	„	„	
1936. a. „	309.858	„	„	
1937. a. „	358.270	„	„	
1938. a. „	417.392	„	„	
1939. a. „	542.174	„	„	
1940. a. „	640.701	„	„	

Ka käesoleval ajal on kohtadel veel reserve selle eelarvesse laekuva tululikka edasiseks suurendamiseks. Ettevõtete võrk, kes tasuvad maksu mittekaubalistelt operatsioonidelt, ei ole veel saanud igal pool küllaldaselt areneda. Ülesanne seisab selles, et maksimaalselt suurendada juuk-suriäride, parandustöökodade ja teiste elanikkonna olustikulise teenin-damise ettevõtete arvu ja laiendada juba tegutsevaid töökodasid. Selle ülesande juures peavad suurt organiseerimistegevust näitama koha-pealsed rahandusorganid.

Mittekaubaliste operatsioonide liigid

Mittekaubalistel operatsioonidel rühmitatakse oma struktuuri järgi nelja põhiliiki:

- 1) toodete valmistamine tellija materjalist;
- 2) asjade remontimine ja parandamine;
- 3) auto-hobutransport;
- 4) teenuste osutamine.

Ettevõtete hulka, kes tegelevad toodete valmistamisega tellija materjalist, kuuluvad samuti töökojad, kes saavad tellijalt ainult põhimaterjali, mis on vajalik antud tellimise täitmiseks — näiteks pealmine materjal mantli õmblemiseks, pealsed saabaste valmistamiseks jne., olenemata põhimaterjali ja töökoja poolt juurdelisatud materjalide väärtuse vahetusest. Järelikult tuleb toodete valmistamise alal tellija materjalist mittekaubaliste operatsioonide iseloomu kindlaksmääramisel lähtuda tellija poolt antud põhimaterjalist, mis on vajalik antud tellimise täitmiseks.

Remontimise ja asjade parandamise operatsioonide hulka kuuluvad tellijate igasuguste asjade ja toodete remontimine ja parandamine, nagu õmblusmasinate remontimine, priimuste parandamine, mantli ümberseadmine jne.

Auto-hobuvedude hulka kuuluvad transpordi ja muude organisatsioonide operatsioonid, kes teostavad koormate ja reisijate vedusid auto- ja hobutranspordiga.

Teenuse osutamise operatsioonide hulka, mida teostatakse vastavate ettevõtete poolt, arvatakse võõrastemajade, värvimistöökodade, sepi- kodade (hobuste rautamine), piljarditubade, juuksuriäride, manikööri- ja iluravikabinettide, päevapildistusettevõtete, pesumajade, villakraasimise- ja -vanutamise ettevõtete teenused; teenused keemilise puhastamise alal; muusikariistade ja muude olustikuliste asjade laenutamine; peale- ja mahalaadimise ning pakkimise tööd; tellijate kaupade ümbervormis- tamine; komisjoni alusel pileтите müük igasugustes transpordikassades; koormate ja reisijate ülevedu jõe ühelt kaldalt teisele kaldale; akumu- laatorite täislaadimine ja remontimine; jää väljalõikamine ja jääkeldrite täitmine; pörandate poonimine; klaaside panemine ja puhastamine; jala- nõude puhastamine ja nugade, käärade ning habemenugade teritamine; samuti stenograafilised ja masinakirjatööd; projektide ja eelarvete koos- tamine; ekspedeerimistööd; vahetalitus operatsioonid (ülesannete täit- mine).

Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu maksjad

Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu maksjaks on iga üksik riiklik ettevõte, kooperatiivne organisatsioon ja ühiskondliku organisatsiooni ettevõte, kes tegeleb ühe nende mittekaubaliste organisatsioonide hulka kuuluva liigi alal.

Tähendatud ettevõtted ja organisatsioonid võivad esineda mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu maksjaina ainult siis, kui neil on iseseisev bilanss ja arveldusarve krediitasutustes. Ettevõtted ja organisatsioonid, kellel üks nimetatud tingimustest puudub (näiteks tööndusartelli töökoda omab täielikku raamatupidamist, kuid ei oma iseseisvat arveldusarvet krediitasutustes), mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu maksjaks ei ole. Antud juhul teostatakse arveldusi eelarvega mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu alal artellide valitsuse kaudu, kes ühendab ridä selliseid töökodasid (ettevõtteid).

Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu maksjaks võivad olla mitte ainult ettevõtted, kes spetsiaalselt tegelevad mittekaubaliste operatsioonidega, vaid ka ettevõtted ja organisatsioonid, kes samaaegselt omavad kaubalisi käibeid, millelt tasutakse käibemaksu. Näiteks töökoda, kes valmistab trikootaažtooteid oma toorainest, täidab ühtlasi töid trikootaaž õmblemise alal tellijate materjalist ja tegeleb samuti elanikkonnalt vastuvõetud trikootaažtoodete parandamisega. Oma toorainest valmistatud trikootaažtoodete realiseerimise käivetelt tasub töökoda käibemaksu ja elanikkonnalt vastuvõetud materjalist trikootaažtoodete õmblemise, samuti trikootaažtoodete parandamise käivetelt tasub töökoda mittekaubalistelt operatsioonidelt võetavat maksu.

Kui maksu arvutamise momendil ettevõttel ei ole raamatupidamise andmeid üldkäibe kohta, siis on ta kohustatud arvutama maksu 110% suurusel eelmisel kuul tasumisele kuuluvast maksusummast. See tingimus distsiplineerib ettevõtet, sundides teda tähtaegselt koostama aruande raamatupidamise andmete põhjal. Pärast aruande esitamist teostatakse maksete ümberarvestus tegelikult üldkäibelt.

Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu arvutamise ja tasumise kord

Maksu arvutab iseseisvalt iga ettevõte, kes tegeleb mittekaubaliste operatsioonidega ja kes on maksu maksjaks neilt operatsioonidelt.

Maksu arvutamist teostatakse vastavate protsendimääradega kogu maksustatavalt üldkäibelt (sissetulekult). Seejuures arvatakse üldsissetulekusse mitte ainult tasud tööde või teenuste osutamise eest, vaid ka need summad, mis on saadud tellijalt toodete valmistamisel või teenuste

osutamisel äratarvitatud abimaterjalide kulude hüvitamise eest. Näiteks õmblustöökoda võttis vastu tellimise meeste mantli õmblemiseks tellija materjalist. Mantli õmblemise eest arvestab töökoda hinnakirja järgi (töö väärtuse hindamine) 180 rubla. Tellimise täitmiseks kulutas töö- koda nõopidele ja teistele väikestele manustele 40 rubla. Sel juhul tuleb mittekaubalistelt operatsioonidelt võetavat maksu arvutada kogu üldsissetulekult — 220 rbl. (180+40).

Maksu arvutatakse raamatupidamise realiseerimisarvete andmete põhjal möödunud kuu käivetelt (jaanuarikuu käibelt — veebruarikuus, veebruarikuu käibelt — märtsikuus jne.).

Arvutatud maksusumma kannab ettevõtte-maksja üks kord kuus — 23. kuupäeval — üle vastava rahandusorgani eelarvesse sellele krediit- asutisele korralduse andmise tee, kus on maksja arveldusarve.

Veidi kaugem maksete tasumise tähtaeg on määratud sobivamaks ja täielikumaks arveldamiseks eelarvega mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu alal sellepärast, et ettevõtetel-maksjatel on tavaliselt laialipaisatud töökondade (osakondade) võrk.

Krediitasutus teatab rahandusorganile antud organisatsiooni poolt tasutud mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu summad.

Seega ettevõtte, kes on mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu maksja, arvutleb iseseisvalt ja kannab üle eelarvesse vastava krediitasutuse kaudu tasumisele kuuluva summa ning kannab täielikku vastutust selle maksu eelarvesse tasumise õigsuse ja tähtaegsuse eest.

Maksumäärad

Enne kui valgustada mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu määrade küsimust, on vaja lühidalt peatuda hindade kujundamise ja tellija materjalist valmistatud toodete ning teenuste hinna kinnitamise korra juures.

Hinnakirjad valmistatud toodetele ja igaliigilistele teenustele kinni- tatakse oblasti (krai) tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede, vabariikliku alluvusega linnade täitevkomiteede ja autonoomsete vaba- riikide ministrite nõukogude poolt. Hindade koosseisus nähakse ette (hinna elemendina) mittekaubalistelt operatsioonidelt võetav maks, mis kalkulatsiooni koostamisel (väärtuse hindamisel) lisandatakse kommerts- omahinnale, mis on suurendatud plaanijärgse akumulatsiooni summa võrra.

Maksusumma määramisel, mis hinnakirjas kindlaksmääramisel kuu- lub kalkulatsiooni sissearvamisele, tuleb kasutada järgimist valemit: kommertsomahind + plaanijärgne akumulatsioon (tulu) korrutatud maksu- määraga ja jagatud 100-ga miinus maksumäär.

Näide:

Kommertsomahind	90 rubla
Plaanijärgne akumulatsioon (tulu)	10 „
Kokku:	100 rubla

$$\frac{100 \times 10}{100 - 10} = \frac{1000}{90} = 11 \text{ rubla } 11 \text{ kop.}$$

Seega on maksusumma 11 rbl. 11 kop. teenushinna põhiosaks, mille suuruseks määratakse 111 rbl. ja 11 kop. (s. o. 100 rbl. + 11 rbl. 11 kop.).

Mittekaubalistelt operatsioonidelt maksu arvutamise korral, kui on teada väljalaskehind (111 rbl. 11 kop.) ja kindlaks määratud maksumäär (10%), tuleb teostada järgmised tehted:

$$\frac{111 \text{ rbl. } 11 \text{ kop.} \times 10}{100} = 11 \text{ rbl. } 11 \text{ kop.}$$

Maksumäärad mittekaubalistelt operatsioonidelt, mis on kindlaks määratud KTK ja NSVL RKN määrusega 3. augustist 1931, nõutakse sisse protsendilises suhtes kogu brutosissetulekuga:

- 1) tellija materjalist polügraafiliste kaupade, lakivärvide ja nahkkaupade valmistamise alal 5%
- 2) tellija materjalist muude toodete valmistamise alal 10%
- 3) asjade remontimise ja parandamise alal 10%
- 4) auto-hobutransporditööde alal 5%
- 5) päevapildistus-ettevõtete, juuksuriäride, pesumajade jne. poolt osutatud teenuste alal 10%

Selleks, et laiendada ja tugevdada tööndusliku kooperasiiooni ettevõtete võrku eanikkonna olustikuliseks teenindamiseks, jalanõude, valmisriiete ja trikootaaži parandamise alal, samuti metsakooperasiiooni artelle elanikkonnalt vastuvõetud mööbli remontimise alal, on valitsuse vastavate lubadega — tööndusliku- ja metsakooperasiiooni palvete põhjal — tähendatud süsteemi ettevõtetele määratud soodustatud maksumäärad mittekaubalistelt operatsioonidelt 1% suuruses. Kuid kalkulasioonide koostamisel rakendatakse kehtivat harilikku maksumäära. Täiendav akumulatsiooni summa, mis on saadud töönduslike kooperasioonide töökodade poolt jalanõude, valmisriiete ja trikootaaži remontimise ning metsakooperasiiooni töökodade poolt elanikkonna mööbli remontimise alal, jääb nende kooperatiivide süsteemi korraldusse, mis võimaldab neil laiendada ettevõtete võrku elanikkonna olustikuliseks teenindamiseks ja nende tööd paremale järjele tõsta.

Soodustused

Soodustused mittekaubastelt operatsioonidelt võetava maksu alal kindlaks määratud KTK ja NSVL RKN määrusega 3. augustist 1931. a., mis annab NSVL Rakendusministeeriumile õiguse vajaduse korral võimaldada täiendavaid soodustusi.

Soodustused on kindlaks määratud üksikutele ettevõtetele ja üksikutele teenuste ning tööde liikidele.

Valitsuse poolt antud põhisoodustuste järgi vabastatakse mittekaubalistelt operatsioonidelt võetavast maksust ettevõtted ja organisatsioonid, kes valmistavad masinate osi ja üksikasju, instrumente ja näitlikke abinõusid, kes tegelevad masinate remontimisega ja parandamisega ja kes tegelevad mullaveoga, samuti ambulatooriumid ja ravilad.

Peale selle on mittekaubalistelt operatsioonidelt võetavast maksust vabastatud ettevõtted ja organisatsioonid tööpinkide, mootorite, laevade, raudtee veereva koosseisu, lennukite, trammide, trolleibuste valmistamise ja remontimise alal, ehitus- ja montaažitööde alal, mineraalse päritoluga ehitusmaterjalide (kruus, liiv, kivid jt.) tootmise, peale- ja mahalaadimise ning transpordi alal, samuti näitused, muuseumid, veskid ja rida teisi.

Ettevõtted vanglate ja Siseministeeriumi parandus- töökolooniate juures, kus tööd teostatakse vangidega, saavad alandust maksusummast 50% suuruses. Seda soodustust võimaldatakse sellepärast, et neis ettevõtetes rakendatakse mittetäisväärtuslikku tööjõudu, kel ei ole tootmise alal vilumust. Mittekaubalistelt operatsioonidelt täieliku maksumäära rakendamisel töötaksid sellised ettevõtted kahjuga.

Soodustuste täielik ja põhjalik loetelu on esitatud NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi juhendis 14. juunist 1941 § 38.

Soodustusi ei või rakendada omavoliliselt; neid tuleb võimaldada ainult neile ettevõtetele ja organisatsioonidele, kel on selleks õigus, või neile teenustele ja töödele, mis on vabad mittekaubalistelt operatsioonidelt võetavast maksust.

Maksjate aruandlus

Ettevõtted ja organisatsioonid, kes on mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu maksjad, on kohustatud hiljemalt aruandekuule järgneva kuu 20. päeval esitama maksustamise koha rahandusorganile aruande arvutatud maksusumma kohta. Selles aruandes näidatakse kogu üldsissetulek (käive), siis üldsissetulek, mis mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu, soodustuste tõttu maksustamisele ei kuulu, ja eraldi sissetulek, mis maksustatakse mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksuga, teenuste ja tööde liikide järgi. Maksustatavale käibe rakendatakse vastavad maksumäärad ja sel teel tehakse kindlaks aruande järgi tasumisele kuuluv maksusumma.

Näide:

Õmblustöökoja üldsissetulek jaanuarikuu eest oli 10 000 rbl., mittemaksustatav käive (erirõivastuse õmblemine külmetustööstusele selle materjalist) — 2000 rbl., maksustatav käive, millelt arvutatakse mittekaubalistelt operatsioonidelt võetavat maksu vastava maksumääraga — 8000 rubla.

Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu aruanne koostatakse ettevõtte või organisatsiooni raamatupidamise andmete põhjal ja üldkäibe summa (realisatsioon), samuti arvutatud maksusumma peab vastama raamatupidamise kannetele.

Hiljemalt tähtajal, mis kõrgemalseisva organisatsiooni poolt on kindlaks määratud/ aasta bilansside esitamiseks, esitavad ettevõtted maksjad rahandusorganile aastaaruande möödunud aasta tegelikult sissetulekult (käibelt) tasumisele kuuluvate maksusummade kohta. Aasta maksusummat võrreldakse esitatud kuuaruannete järgi arvutatud summaga ja viiakse välja vahe (juurdemaks või ülemaks).

Aastaaruande järgi tasumisele kuuluvad juurdemaksusummad tasutakse üheaegselt aruande esitamisega ja tegelikult tekkinud ülemaksud arvestatakse järjekordsete maksete juures või maksja palvel tagastatakse eelarvest rahandusorgani korraldusel.

Kontrolli teostamine rahandusorganite poolt

Rahandusorganid teostavad kontrolli ettevõtete ja organisatsioonide tegevuse üle, kes tegelevad mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksuga maksustatavate tööde ja teenuste täitmisega.

Rahandusorganid on kohustatud esmajärjekorras valvama, et mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu maksjad-ettevõtted õigeaegselt esitaksid maksuaruanded ja kannaksid tasumisele kuuluva summa eelarvesse.

Aruande mitteesitamise või hilise esitamise korral on rahandusorgan kohustatud tarvitusele võtma abinõusid kõrgemalseisva organisatsiooni kaudu pearaamatupidajale või vanemraamatupidajale distsiplinaarkaristuse määramiseks ja tähtaegade kuritahtliku rikkumise korral — süüdlaste isikute kohtulikule vastutusele võtmiseks.

Tähtajaks tasumata jäänud maksult võetakse viivist.

Maksude ja mittemaksuliste maksete sissenõudmiste määruuse põhjal on rahandusorganitele antud õigus rakendada abinõusid vastuvaidlematus korras sissenõudmiseks, s. o. majandusorgani Riigipangas olevalt arveldusarvelt nii põhimaksusumma kui ka määratud viivise sunniviisil mahakandmise teel.

Tähtsaimaks finantskontrolli vormiks ettevõtte tegevuse üle on maksuaruannete kontrollimine. See kontrollimine võimaldab aruandluse täpsustamise kõrval väljaselgitada ettevõttes olemasolevad puudused, nõukogude seaduste rikkumised hindade kujundamise alal jne.

Aruannete kontrollimine on vajalik veel selleks, et mõnikord esineb neis aritmeetilisi vigu arvestamistes ja maksustatavate käivete ebaõigeid näitamisi; ta võimaldab avastada maksumäärade ebaõiget rakendamist, ebaseaduslike maksusoodustuste võimaldamist jne.

Maksuaruannete kontrollimine esineb kahel kujul:

1) esialgne kontrollimine, mis teostatakse riigitulude inspektorite poolt ettevõttes kohapeal käimata. Sellisel juhul kontrollib inspektor, kas aruanne on koostatud õigesti ja maksumäärade rakendamine on õige, ning teostab üksikute tööde või teenuste liikide järgi tasumisele kuuluvate summade aritmeetilisi arvestamisi;

2) dokumentaalne kontrollimine, s. o. maksja poolt arvutatud maksusummade õigsuse kontrollimine kohapeal.

Seejuures teeb inspektor ettevõttes kohapeal raamatupidamise aruandluse andmete ja algdokumentide järgi kindlaks, kas kogu- ja maksustatav käive on arvutatud õigesti, maksusoodustused ja maksumäärad on rakendatud õigesti, ning võrdleb maksuaruande andmeid raamatupidamise algkannetega.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata elanikkonna olustikulise teenindamise ettevõtete võrgu laiendamise plaani täitmisele ja täiendatavate töökodade levimisele kooskõlas töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsustega.

Ühtlasi on inspektor kohustatud kontrollima, kas kalkulatsioonid on õiged, hinnad teenuste või tööde eest on rakendatud õigesti ja tellijale väljaantud kviitungid on vormistatud õigesti. Ta on kohustatud selgitama, missugusel kujul kindlustatakse kviitungite hoidmist ja kuidas teostatakse ametkondlik kontroll ettevõttes.

Selgitatud puudused fikseeritakse kontrollimise aktis, mis esitatakse riigitulude inspektori poolt rahandusorgani juhatajale kinnitamiseks. Kõigist puudustest ettevõtte ja organisatsiooni töös on rahandusorgan kohustatud teatama töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteele abi nõude tarvituselevõtmiseks, ning riigitulude inspektor peab jälgima täitevkomitee otsuste täitmist.

Elanikkonna olustikulise teenindamise ettevõtete tegevust uurides on riigitulude inspektor kohustatud võitlema seaduste igasuguste rikkumiste vastu ja esitama puuduste kõrvaldamise küsimused organisatsioonide kohapealseile juhatajale elanikkonna teenindamise paremaks muutmiseks ja eelarvesse laekumiste tõstmiseks.

2. ETENDUSMAKS

Etendusmaksu tekkimine ja olemus

Etendusmaks, nagu ka mittekaubalistelt operatsioonidelt võetav maks, on oma sisult käibemaksu teisend. Ka selle maksuga maksustatakse üldsssetulek (käive). Tema iseärasus on tingitud sellest, et etendus-ettevõtted ei ole seotud kaubalise toodangu väljalaskmisega; sisuliselt neis kaubalist käivet ei ole ja leiab aset töötajate kultuuriliste tarvete rahuldamine vastavate etendus-abinõudega (teater, kinoseadmed, tsirkus jt.). Kuni 1931. a. kehtis maks «avalike etenduste ja lõbustuste külastajailt», mis määrati kohalike võimuorganite poolt. Seda maksu nõuti sisse teatritelt, kinoseadmetelt, samuti teistelt etenduste ja lõbustuste organisatsioonidelt ning eraisikuilt.

KTK ja NSVL RKN määrusega 13. aprillist 1931 viidi ellu riiklik käibemaks kinoteatritelt, mis laekus täielikult kohaliku eelarve tuludesse.

Uhes sellega jäi püsima maks «avalike etenduste ja lõbustuste külastajailt», mis määrati kohalike võimuorganite poolt ja nõuti sisse teatritelt ning teistelt etenduste ja lõbustuste organisatsioonidelt. Linna kinoteatritelt ja klubide seadmetelt nõuti sisse peale käibemaksu veel maks avalikelt etendustelt ja lõbustustelt.

KTK ja NSVL RKN 1935. a. 28. jaanuari määrusega «Kinoteatri te maksuga maksustamisest» ühendati etenduste ja lõbustuste maks, mida nõuti sisse kinoteatri te külastajailt, kinoteatri te käibemaksuga ja anti täielikult üle kohaliku eelarve tuludesse.

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 10. septembri 1942. a. seadlusega «Etendusmaksust» määrati ühtne etendusmaks, mis nõutakse sisse vastavate maksumäärade põhjal teatri te, kinoseadmete ja teiste etendus-ettevõtete kogu sissetulekust.

Ühtse riikliku etendusmaksu kehtestamine korraldas etendusettevõtete arvutlemist eelarvega ja lihtsustas tunduvalt selle maksu arvu- tamist. Teatri te ja kinoseadmete võrgu suur arenemine NSV Liidus, eriti rahvuslikes vabariikides, annab tunnistust Nõukogude Liidu rah- vaste suurest kultuurilisest kasvust. Kõigi NSVL territooriumil asuvate etendusettevõtete organisatsioonilise ja majandusliku tegevuse juhtimi- seks moodustati KTK ja NSVL RKN 1936. a. 17. jaanuari määrusega

NSV Liidu Ministrie Nõukogu juurde Üleliiduline Kunstide Komitee ja NSV Liidu RKN 1938. a. 23. märtsi määrusega moodustati NSVL RKN juurde Kinode Komitee.

Etendusettevõtted rühmitatakse liidulise, vabariikliku ja kohaliku tähtsusega ettevõteteks.

Kõigi NSVL territooriumil asuvate etendusettevõtete juhtimist teostatakse NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva Kunstide Komitee ja Kinode Komitee kaudu, kellele vahetult on allutatud liidulise tähtsusega etendusettevõtted.

Vabariikliku alluvusega teatrite juhtimist teostatakse vabariikide ministrite nõukogude juures asuvate kunstide valitsuste ja kinofikatsiooni valitsuste kaudu.¹ Kohalikke teatreid (oblastilise, linnalise ja rajoonilise alluvusega teatrid) juhitakse oblasti (krai) täitevkomitee ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogude juures asuvate kunsti- ja kinofikatsiooni-osakondade poolt.

Etendumaks, mis nõutakse sisse teatritelt, kinoseadmetelt ja teistelt etendusettevõtetelt, on riiklik maks, mis täielikult laekub kohalikku eelarvesse.

Nende tulude kasvust annavad tunnistust järgmised etendumaksu laekumise andmed 1937.—1940. a. eest (tuh. rub.):

1937. a. laekus	161.568	1939. a. laekus	386.918
1938. a. „	202.213	1940. a. „	454.690

Etendumaksu maksjad

Etendumaksu maksjaks on riiklikud, kooperatiivsed ja ühiskondlikud ettevõtted ja organisatsioonid, kes korraldavad linnades, töölis-, suvitus- ja kuurordiasulais ning maakohtades tasulisi etendusi, kinoseansse ning muid kultuurilisi ja kunstilisi üritusi: loenguid, vaidlus- ja kõnekoosolekuid näitusi, muuseumi, teatrilavastusi, näitemänge, kontserte, tsirkuse- ja estraadilavastusi, ühisjalutuskäike, spordivõistlusi, tantsuõhtuid ja -põrandaid, võidusõite, rattavõistlusi, loomaaedu jms. Etendusettevõtted, samuti organisatsioonid, kes korraldavad ühekordseid ja võõrusetendusi, on kohustatud end riiklikult registreerima kohalikus rahandusorganis, kust saadakse vajalikud juhised eelarvega arvelduste teostamise korra kohta.

Maa rändkinod registreeritakse rajooni (linna) rahandusosakonnas neid juhtiva organisatsiooni asukoha järgi.

¹ Ukraina NSV-s on kunstide valitsuse asemele moodustatud Ukraina NSV Minisrite Nõukogu juurde kultuurhariduslike asutuste komitee. Kinofikatsioonivalitsuse asemele on Ukraina NSV-s, Azerbaidžani NSV-s ja Gruusia NSV-s asutatud kinode valitsused.

Etendusmaks tasutakse vahetult nende ettevõtete (statsioonarsete teatrite, kinoseadmete jms.) poolt, kel on iseseisev bilanss ja arveldusarve krediitasutustes.

Etendusettevõtete alal, kel ei ole täielikku raamatupidamise aruandlust ega arveldusarvet krediitasutustes, arvutatakse ja tasutakse etendusmaks selle organisatsiooni poolt, kellele nad alluvad.

Ühekordsete ja võõrusetenduste alal tasutakse etendusmaks antud lavastusseadmete asukoha järgi.

Näiteks Molotovi linnateatri artistide grupp sõitis Berezniki linna teatri nimel kontserti korraldama. Etendusmaks lavastuse üldsissetulekult (käibelt) tuleb üle kanda Berezinski linna kohalikule rahandusosakonnale.

Etendusettevõtted, kinoseadmed ja rändkinod ning organisatsioonid võõrusetenduste ja ühekordsete lavastuste korraldamiste alal on kohustatud esitama rahandusorganile registreerimiseks pileтираamatud pileтите arvu ja nende nimismaksumuse äratähendamiseks.

Võõrus- ja ühekordsete etenduste alal registreeritakse pileтираamatud võõrus- ja ühekordsete etendusseadme asukohajärgses rahandusorganis.

Etendusettevõtete ja pileтираamatute registreerimise otstarbeks on etendusmaksu maksjate ja nende üldsissetuleku (käibe) arvestamine selleks, et nad maksustamisest kõrvale ei hoiduks.

Etendusmaksu arvutamise ja tasumise kord

Etendusmaks arvutatakse vahetult iga teatri, kinoseadme ja etendusettevõtte poolt, kes on selle maksu maksja, raamatupidamise aruandluse andmete põhjal kogu üldsissetulekult (käibelt).

Võõrusetenduste ja ühekordsete lavastuste alal arvutatakse etendusmaksu iga seadme või lavastuse üldsissetulekult (käibelt) kassaraamatu kannete põhjal müüdud pileтите arvu ja rahandusorganis registreeritud pileтираamatutega võrreldes. Etendusmaksu maksjad kannavad täielikku vastutust eelarvesse tasumisele kuuluvate summade õige arvutamise ja tähtajaks tasumise eest. Maks tasutakse kõigi statsioonarsete (alaliselt tegutsevate) etendusettevõtete ja kinoseadmete poolt üldsissetulekult (käibelt) iga möödunud dekaadi eest järgmistel tähtaegadel:

- 1) iga kuu esimese dekaadi eest — sama kuu 13. päeval;
- 2) „ „ teise „ „ — „ „ 23. „
- 3) „ „ kolmanda „ „ — järgm. kuu 3. „

Kinoseansside alal, mida korraldatakse maa rändkinode poolt, tasutakse etendusmaksu üks kord kuus tegeliku üldsissetuleku järgi hiljemalt järgmise kuu 13. päeval nende etendusorganisatsioonide poolt, kelle koosseisu maa rändkinod kuuluvad.

Maksu tasumist teostatakse etendusettevõtete või organisatsioonide poolt krediitasutusele korralduse andmisega nende arveldusarvetelt tasumisele kuuluvate summade mahakandmiseks ja vastava rahandusosakonna eelarvesse ülekandmiseks. Krediitasutus teatab kirjalikult rahandusorganile eelarvesse ülekantud etendumaksu summadest.

Võõrusetenduste ja ühekordsete lavastuste korraldamise organisatsioonid on maksu tasumise tagamiseks kohustatud ühes rahandusorganile pileтираamatute registreerimise avalduse andmisega maksuma eelarvesse avansi määras, mis on vajalik maksustamiseks kõigilt registreerimiseks esitatud piletitelt.

Näide: Rahandusosakonnale on esitatud registreerimiseks pileтите raamatud. Pileтите nimis — (märgistatud) väärtus kõigi raamatute järgi on 10 000 rbl. Antud etendusüritus kuulub etendumaksuga maksustamisele 40% suuruses. Sel juhul on ühekordset lavastust korraldav organisatsioon kohustatud maksuma avanssi 4000 rbl. suuruses.

Pärast ühekordsete lavastuste ja muude etenduste lõppu arvatakse avanss tasumisele kuuluva maksu katteks ja tasutud summa ülejääk tagastatakse maksjale eelarvest rahandusorgani korraldusega.

Kontsertide ja muude etendusürituste korraldamine eraisikute poolt ilma vastava rahandusorgani loata on keelatud.

Suur tähtsus on teatripileтите valmistamise, hoidmise, realiseerimise ja arvestamise küsimusel. Hoidmise ja kulutamise seisukohalt on pileтите planketid rangele aruandlusele kuuluvad dokumendid.

Teatripileтите plankette valmistatakse trükikodade poolt NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva Kunstide Komitee ja Kinode Komitee poolt kindlaksmääratud vormide järgi. Valmistamise, hoidmise, realiseerimise ja arvestamise kord on kindlaks määratud nimetatud komiteede poolt, kes teostavad ka ametkondlikku kontrolli pileтите õige majandamise üle kõigis teatrites ja muudes etendusettevõtetes.

Maksumäärad

Etendumaksu määrad on kehtestatud NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlustega 10. septembrist 1942 ja 28. septembrist 1943 järgmises suuruses kogu üldsissetulekult:

- 1) loengutelt, kõne- ja vaidluskoosolekutelt, näitustelt ja muuseumidelt 5%
- 2) ooperi-, balleti- ja sõnalavastustelt ning sümfoonia-, temaa- listelt ja kammerkontsertidelt 5%

- 3) muusikaliste komöödiade (operettide) lavastustelt, kontser-
tidelt, estraadi- ja tsirkuste etendustelt, atraksioonidelt,
karussellidelt, kiigedelt, panoptikumidelt, ühisjalutuskäiku-
delt, loomaaedadelt, paadi- ja jalgratta lõbusõitudelt, spordi-
võistlustelt (välja arvatud võiduajamised ja ratsavõistlu-
sed), peale kinoseansside 10%
- 4) võiduajamistelt ja ratsavõistlustelt totalisaatoriga 60%
- 5) võiduajamistelt ja ratsavõistlustelt ilma totalisaatorita . . . 40%
- 6) muudelt etendustelt, peale kinoseadmete 50%
- 7) kinoteatritelt, rändkinodelt ja klubi kinoseadmetelt linnades
ja töölisasulates: piletite müügist täiskasvanuile 55%
piletite müügist lastele kuni 16. a. vanuste laste seanssi-
dele 50%
- 8) kinoteatritelt, rändkinodelt ja klubikinoseadmetelt maakoh-
tades: piletite müügist täiskasvanuile 40%
lastele kuni 16. a. vanuste laste seanssidele 30%

Etendusmaksu määrad on valitsuse poolt kindlaks määratud eten-
dusettevõtete rentaablu (kahjumita töötamise) ja vastavate akumulat-
sioonide kindlustamise arvestamisega.

Etendusettevõtete pääsmete hinnad reguleeritakse NSVL Ministrite
Nõukogu juures asuva Kunstide Komitee ja Kinode Komitee poolt ning
ametiühingute klubide teatrite võrgu pääsmete hinnad — kõrgemalseis-
vate ametiühinguorganite poolt.

Teatri-etendusettevõtete vaatesaalide kohtade hinnad määratakse
kindlaks:

liidulise alluvusega ettevõtetele — NSVL Ministrite Nõukogu juures
asuva Kunstide Komitee ja Kinode Komitee poolt;

vabariikliku alluvusega ettevõtetele — vastavate vabariikide minist-
rite nõukogude juures asuvate kunstide valitsuste ja kinofikatsiooni
valitsuste poolt;

kohaliku alluvusega etendusettevõtetele — oblasti täitevkomiteede
juures asuvate kunstiosakondade poolt kooskõlastatud vastava vaba-
riigi ministrite nõukogu juures asuva kunstide valitsuse ja kino-
fikatsiooni valitsusega. Pääsme hind sisaldab maksumäära ja plaani-
järgse akumulatsiooni; järelikult võib hinda muuta ainult siis, kui on
olemas valitsuse luba. Teatrite, kinoseadmete ja muude etendusette-
võtete juhatajail ei ole mingil juhul õigust omavoliliselt muuta
etendusettevõtete pääsmete hindu.

Soodustused

Nõukogude valitsus osutab suurt hoolitsust töötajate kultuurilisele teenidamisel. Seoses sellega on NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 1942. a. 10. septembri ja 1943. a. 28. septembri seadlusega kindlaks määratud vastavad soodustused etendusmaksu alal. Soodustusi võimaldatakse peamiselt akadeemistele ja rahvuslikele teatritele, kes täielikult vabastatakse etendusmaksust. Näiteks etendusmaksuga ei maksustata: NSVL Lenini ordenit kandvat Riiklikku Akadeemilist Suurt Teatrit, Kirov-nimelist Lenini ordenit kandvat Riiklikku Akadeemilist Ooperi- ja Balletiteatrit, Turkmeeni NSV riiklik ooperi- ja balletiteatrit, Tadžiki NSV Lenini ordenit kandvat riiklikku ooperi- ja balletiteatrit jt. Selle maksust vabastamise eesmärgiks on maksimaalselt arendada Nõukogude Liidu rahvaste akadeemilist ja rahvuslikku kunsti.

Mõnele eriomastele etendusüritustele antud soodustused on tingitud sellest, et nad esinevad eriotstarbelistena, ärilisi eesmärke mitte taotlevana ja on suunatud põhiliselt töötajate kultuurilise kasvatusedendamisele. Nii on etendusmaksust vabastatud järgmised etendused ja poliitkasvatuslikud üritused:

- 1) etendused, mida korraldatakse Punaarmee, Sõjalaevastiku väeüksustes, klubides ja majades sõjaväelastele ja nende perekonnaliikmetele ilma kõrvaliste isikute sissepääsuta;
- 2) tasulised loengud ja ettekanded marksistlik-leninliku kasvatusel alal, samuti riigikaitse ja poliit-hariduslikud loengud; mitmesugused etendused, mida korraldatakse kuni 16 a. vanustele lastele, välja arvatud kinoseansid;
- 3) isetegevusringide lavastused ja esinemised;
- 4) muuseumid, samuti üksikud etendused, mida korraldatakse koollides õpilastele, haiglates ja invaliidide kodudes invaliididele;
- 5) riiklikud teatrid ja teised etendusettevõtted ja organisatsioonid, millede nimestik määratakse kindlaks NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva Kunstide Komitee poolt kooskõlastatud NSVL Rahandusministeeriumiga.

Etendusmaksust vabastatud teatritel on see soodustus ka sel juhul, kui nende lavastusi korraldatakse teistes ruumides või asulates.

Täiendavate soodustuste võimaldamine, tasuta näitemängulavastuste korraldamine riiklikes teatrites, samuti tasuta kinofilmide demonstreerimine (näitamine) on ilma valitsuse loata keelatud.

NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva Kunstide Komitee ja Kinode Komitee poolt on kinnitatud kohtade nimestik etendusettevõtetes isikuile,

kel on õigus teatrite tasuta külastamiseks. See abinõu on rakendatud selleks, et lõpetada priipääsmete ebaseaduslik väljaandmine ja otsustavalt vähendada mittekommertskohti teatrites ja muudes etendusettevõtetes.

Maksjate aruandlus

Etendusettevõtted, kes on etendusmaksu maksjad, on kohustatud esitama kohalikule rahandusosakonnale arvutused möödunud dekaadi üldsissetuleku summade kohta üheaegselt maksu tasumisega, s. o. 13. kuupäeval kuu esimese dekaadi eest, 23. kuupäeval — teise dekaadi eest ja järgmise kuu 3. kuupäeval — kolmanda dekaadi eest.

Need etendusettevõtted, kes tasuvad etendusmaksu üks kord kuus — 13. kuupäeval — tegeliku üldsissetuleku (käibe) järgi, on kohustatud esitama ka aruande selleks tähtajaks.

Arvutlused koostatakse raamatupidamise operatiivandmete põhjal. Neis näidatakse kogu üldsissetuleku summa, siis soodustuste tõttu maksustamisele mittekuuluv sissetulek ja maksustamisele kuuluv sissetulek (viimane — etendusliikide järgi).

Dekaadiliste või kuuliste arvutluste (aruannete) esitamata jätmise korral arvutatakse maksusumma rahandusosakonna poolt 11% suuruses möödunud dekaadil või kuul tasumiseks arvutatud maksusummast. Arvutluse saamisel rahandusosakond teostab tasumisele kuuluva maksusumma ümberarvestuse tegeliku üldsissetuleku põhjal kooskõlas esitatud arvutlusega.

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 1942. a. septembri seadluse «Etendusmaksust» põhjal trahvitakse rahandusorganitele arvutatud maksu kohta arvutluste esitamata jätmise või ebaõigel tähtajal esitamise eest, samuti tasumise tähtaegade ja korra rikkumise eest vastutavad ametisikud kuni 100 rublaga.

Trahve on kohustatud määrama rajoonide (linnade) rahandusosakondade juhatajad.

Süüdlased maksuarvutluste (aruannete) esitamise tähtaegade süsteematailiste või kuritahtliku rikkumise eest võetakse vastutusele kirimanaalkorras.

Rahandusorganite kontroll

Rahandusorganid on kohustatud valvama, et etendusettevõtted, kes on etendusmaksu maksjad, tähtaegselt ja õigesti koostaksid ning esitaksid maksuarvutlusi (aruandeid) ja õigeaegselt kannaksid eelarvesse üle tasumisele kuuluvad maksete summad.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata sellele, et kõik etendusettevõtted ja kinoseadmed, samuti ühekordseid ja võõrusetendusi ning -lavastusi korraldavad organisatsioonid õigeaegselt teostaksid maksustusliku registratsiooni vastavas rahandusorganis.

Mitte vähem tähtis ei ole pileтираamatute õigeaegne registreerimine rahandusosakonnas etendusettevõtete, kinoseadmete või ühekordseid ja võõrusetendusi ning -lavastusi korraldavate organisatsioonide poolt. Rahandusosakonnas registreerimata pileteid ei tohi mingil juhul müügile lasta.

Praktika näitab, et nõrgenenud kontroll rahandusorgani poolt pääsmete registreerimise üle võib endaga kaasa tuua kuritarvitusi.

Suurt tähelepanu tuleb rahandusorganeil pöörata pileтите õige majandamise küsimusele etendusettevõtteis ja kinoseadmeis. Müügile tuleb pileteid lasta ühtses vormis, mis on kindlaks määratud NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva Kunstide Komitee ja Kinode Komitee poolt, neis kohtades õige hinnastuse äratähendamiseks.

Rajoonide (linnade) rahandusosakondade riigitulude inspektorid on kohustatud vähemalt üks kord kuus kohapeal kontrollima etendusettevõtete ja kinoseadmete, samuti ühekordseid ja võõrusetendusi ning -lavastusi korraldavate organisatsioonide poolt esitatud maksuarvutlusi (aruandeid), võrreldes neid raamatupidamise andmete ja algdokumentidega.

Algdokumentide järgi aruande kontrollimise otstarbeks on kindlaks teha aruandes peegelduva üldsissetuleku õigsus etendusliikide järgi.

Üheaegselt maksuaruande kontrollimisega tutvub riigitulude inspektor kohapeal antud etendusorganisatsiooni tootmisplaani täitmisega ning selgitab välja kõik töös esinevad positiivsed ja negatiivsed küljed.

Võõrusetenduste puhul tuleb peatähelepanu pöörata sellele, et organisatsioon, kes korraldab võõrus- ja ühekordseid etendusi, ühes pileтите registreerimisega tasuks avanssi määras, mis on vajalik etendusmaksu tasumiseks kõigilt registreerimiseks esitatud pileteilt.

Tähtjaks tasumata jäänud etendusmaks toob endaga kaasa viiwise arestamise.

Kooskõlas määrusega «Maksude ja mittemaksuliste maksete sissenõudmisest» on rahandusorganile antud õigus vastuvaidlematus korras sisse nõuda etendusmaks etendusettevõtte arveldusarvele aresti pealepanemise teel krediitasutuses.

Etendusettevõtte kontrollimise tulemused vormistatakse akti koostamisega, milles esitatakse kõik positiivsed ja negatiivsed küljed antud ettevõtte töös. Akt kirjutatakse alla riigitulude inspektori, kontrollitud orga-

nisatsiooni juhataja ja pea (vanem) raamatupidaja poolt ning esitatakse rahandusosakonna juhatajale kinnitamiseks.

Etendusettevõtte töös väljaselgitatud puudustest teatab rahandusosakond kohalikele võimuorganitele ja tarbekorral ka kõrgemalseisvatele ametkondlikele oragnisatsioonidele vastavate abinõude tarvituselevõtmiseks.

Riigitulude inspektor on kohustatud valvama kohalike täitevkomiteede otsuste ja kõrgemalseisvate organisatsioonide korralduste täitmise järele, mis on antud tema poolt teostatud kontrollimise tagajärgede kohta.

SISUKORD

1. MAKS MITTEKAUBALISTELT OPERATSIOONIDELT

Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu tekkimine ja olemus	3
Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu laekumiste kasvamine	4
Mittekaubaliste operatsioonide liigid	5
Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu maksjad	6
Mittekaubalistelt operatsioonidelt võetava maksu arvutamise ja tasumise kord	6
Maksumäärad	7
Soodustused	9
Maksjate aruandlus	9
Kontrolli teostamine rahandusorganite poolt	10

2. ETENDUSMAKS

Etendusmaksu tekkimine ja olemus	12
Etendusmaksu maksjad	13
Etendusmaksu arvutamise ja tasumise kord	14
Maksumäärad	15
Soodustused	17
Maksjate aruandlus	18
Rahandusorganite kontroll	18

Vastutav toimetaja M. Sikk

**З. Э. Иткян. Налог с нетоварных операций и налог со зрелищ.
На эстонском языке**

Ladumisele antud 6. XII 46. Trükkimisele antud 6. II 47. Paber 61:86 ¹/₁₆.
Trükiarv 600. Trükitähti trükipoognas 33 764. Trükipoognaid 1,5. Arvutus-
poognaid 1,3. MB-02072. Tellimise nr. 37. Graafikatööstus «Oktoober»,
Tallinn, Tartu mnt. 49.

Hind Rbl. 6. —

A-16489

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00538513 5

234